

Een monografie over Arthur Morelet

Bram Breure

Fig. 1. Portret van Arthur Morelet.

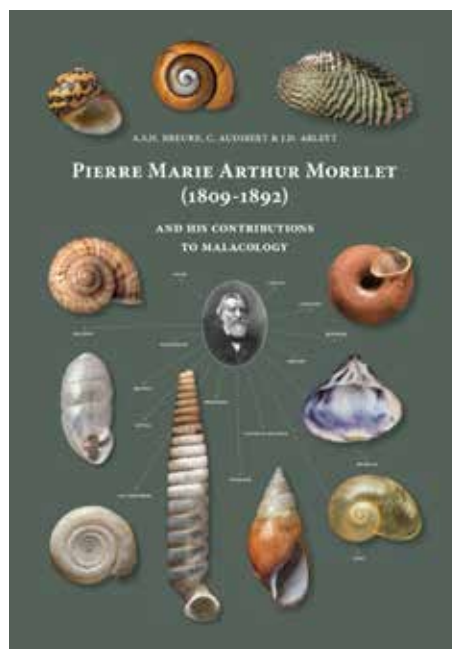

Fig. 2. Cover van het Morelet-boek.

Degenen die met niet-mariene weekdieren werken zijn mogelijk de naam Morelet al eens tegengekomen. Hij introduceerde meer dan 700 soortnamen in – momenteel – 84 verschillende families van land- en zoetwaterweekdieren. Wie was Arthur Morelet en wat is er geworden van zijn enorme collectie?

Pierre Marie Arthur Morelet (1809-1892) was een ‘amateur’-wetenschapper die zich deels toeleegde op het verzamelen van schelpen en deels op de botanie (fig. 1). Hij organiseerde verschillende expedities, waaronder vooral die naar Cuba en Midden-Amerika (1846-1848) en de Azoren (1857) opmerkelijk zijn. Zijn bijdragen aan de malacologie waren dus niet onbetekenend en we hebben zijn nalatenschap gereconstrueerd door een overzicht van archiefbronnen en zijn type materiaal in historische collecties van verschillende musea.

De resulterende monografie bestaat uit twee delen. In het eerste deel wordt een biografie gepresenteerd met enkele opmerkingen over de verblijfplaats van zijn verzameling en zijn meer dan 200 brieven aan toenmalige malacologen als Crosse, Fischer, Baudon en Dautzenberg. Zijn contacten netwerk is gereconstrueerd met behulp van gegevens uit zijn correspondentie en zijn publicaties. Dit deel biedt een uniek zicht op de wereld van de malacologie in de tweede helft van de 19e eeuw.

In het tweede deel wordt een bibliografie van Morelet gepresenteerd, evenals al zijn nieuw geïntroduceerde taxa, met gedetailleerde documentatie en figuren van de soort. Meer dan 80% van zijn typemateriaal is teruggevonden en originele figuren,

als ze bestaan, zijn gereproduceerd voor de resterende soorten. Van de taxa vertegenwoordigd door schelpmateriaal zijn meer dan 150 soorten nu voor het eerst afgebeeld. Het boek heeft indices voor zowel taxonomie als genoemde personen en is een ‘must-have’ voor iedereen die geïnteresseerd is in de geschiedenis van de malacologie en die zich bezighoudt met niet-mariene weekdieren.

Het boek (fig. 2), met 544 pagina's en meer dan 1300 figuren, is gelanceerd op 23 juni 2018. Dankzij financiële steun van Association Cernuelle (Frankrijk), Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (België), Natural History Museum (Verenigd Koninkrijk) en de Nederlandse Malacologische Vereniging (Nederland) is de elektronische versie van het boek gratis beschikbaar op www.spirula.nl/andere-uitgaven/moreletEN. Het wachtwoord om de PDF te openen is Morelet1. Een print-on-demand hardcover-versie van het boek is te bestellen op www.boekenbestellen.nl (zoeken naar titel of ISBN-nummer) voor € 67,50 (netto prijs, exclusief verzendkosten).

Breure, A.S.H., C. Audibert & J.D. Ablett, 2018. Pierre Marie Arthur Morelet (1809-1892) and his contributions to malacology. Netherlands' Malacological Society, Leiden, 544 pp. ISBN 978-90-815230-2-8 (PDF) / 978-90-815230-0-4 (p.o.d.)

Adres van de auteur
ashbreure@gmail.com

Presentatie nieuwe uitgave van de NMV: het Morelet-boek

NMV-bestuur

Op zaterdag 23 juni, tijdens de NMV verenigingsdag in Leiden, werd het boek over Arthur Morelet gepresenteerd. De zaal was goed gevuld met NMV-leden en enkele familieleden van Bram Breure.

Na een korte inleiding door Sylvia van Leeuwen gaf Wim Backhuys de aftrap op de voor hem bekende wijze. Hij verhaalde kleurrijk hoe hij op het spoor was gekomen van een deel van de erfenis van de familie Fischer, destijds eigenaar van het Franse 'Journal de conchyliologie'. Naast stapels oude kranten bevatte

sluiten (zie Breure & Audibert, 2017). En een deel van de brieven bleken afkomstig van Arthur Morelet, die Bram vervolgens heeft gebruikt in zijn boek.

De brieven uit het archief van Fischer hebben Wim er overigens toe aangezet niet alleen schelpen te verzamelen maar ook historische malacologische brieven, waarvan hij inmiddels een grote collectie bezit. Maar dat terzijde.

Toen Bram Breure twee jaar geleden aan het 'project Morelet' begon had hij nog geen idee hoe het zou eindigen. De naam

Fig. 1. Wim Backhuys toont één van de boeken uit de nalatenschap van de Fischer-familie.

dit archief ook een aantal (zeldzame) boeken en een kist. En wat bleek er in die kist te zitten? Ruim 3000 brieven, dik onder het stof der jaren. Het heeft Wim Backhuys nog de nodige moeite gekost om dat 'oud papier' door de douane te krijgen, maar het is gelukt.

Na het zo goed mogelijk schoonmaken bleken de brieven het archief van het 'Journal' te zijn uit de tijd van Hippolyte Crosse, die van 1861 tot aan zijn dood in 1898 eindredacteur was. Bram Breure heeft geholpen om die brieven te indexeren en te ont-

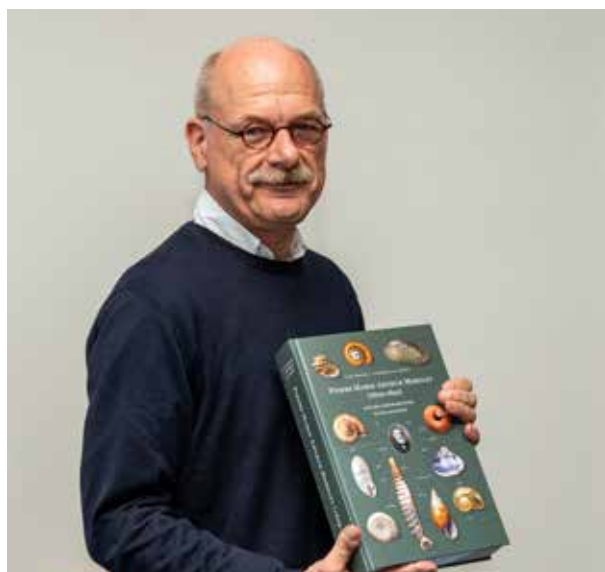

Fig. 3. Et voilà, ruim 2 kg en 5 cm op de boekenplank...

Morelet kende hij al heel lang, onder meer omdat Morelet diverse Caribische soorten landslakken beschreven heeft. Ook wist Bram dat een deel van zijn materiaal in Londen was. Maar de vondst van ruim 200 brieven in het 'Crosse archief' deed hem besluiten dit verder uit te diepen. Met steun van de Stichting Stibeman kon ook een bezoek aan Parijs worden gebracht om spoorwerk te verrichten in het museum aldaar. Een deel van zijn vakantie vorig jaar werd besteed aan een bezoek aan Dijon, waar Morelet het langst heeft gewoond. Zo

Fig. 2. Een deel van de aanwezigen in de zaal.

Fig. 4. Bram Breure overhandigt het eerste exemplaar aan Wenda van Bruggen.

Fig. 5. Ook Wim Backhuys krijgt een exemplaar.

ontstond ook een beeld van de sociaal-economische context waarin Morelet zijn werk deed. Morelet bezat een enorm groot huis in Dijon en een prachtig kasteel in een dorp net buiten die stad (Château de Velaras in Velaras-sur-Ouche). Bij het Chateau hoort een grote wijngaard waar heden ten dage nog altijd zeer exclusieve wijn geproduceerd wordt. Een bezoek aan het natuurhistorisch museum van Dijon leidde tot de verrassende vondst van type materiaal van Morelet in de collectie van Drouët. Archiefonderzoek bracht het testament van Morelet aan het licht, alsook documenten waaruit bleek dat hij decennia lang burgemeester was in het dorp waar zijn kasteel staat. In vogelvlucht stipte Bram het verloop aan van de wordingsgeschiedenis van het nu gepresenteerde boek, met de nodige hob-

Fig. 6. Gauw even kijken hoe het er uit ziet...

bels. Jonathan Ablett bleek bereid het typemateriaal van Morelet uit het Londense museum te fotograferen. Later raakte ook Cedric Audibert bij het project betrokken, die een groot deel van de brieven heeft getranscribeerd en in het Engels vertaald. Geleidelijk groeide zo een steeds omvangrijker manuscript. De zoektocht naar een geschikte manier om het uit te geven was leerzaam maar niet eenvoudig. Als leerpunten wees Bram op de verschillen tussen een boek en tijdschriftpublicatie, het nut van

Fig. 7. Sylvia van Leeuwen overhandigde bloemen aan de drie hoofdrolspelers, hier aan Bram Breure.

tijdig overleg en er vooral de lol van blijven inzien. Uiteindelijk is het als e-book uitgebracht en in druk via 'printing-on-demand'.

Jan Johan ter Poorten verzorgde de opmaak. En hoewel het boek ook op het beeldscherm kan worden gelezen, geldt volgens Bram dat "de schoonheid van het ontwerp niet in twee dimensies is te vangen"...

Het uiteindelijke boek werd tenslotte kort toegelicht aan de hand van enkele voorbeeldpagina's. En toen was het moment daar: de eerste exemplaren werden overhandigd aan Wenda van Bruggen en (tot zijn grote verrassing) aan Wim Backhuys. Sylvia van Leeuwen feliciteerde Bram namens het bestuur met het prachtige resultaat. De vereniging is er trots op dat zij uit-

Fig. 8. Een speciaal moment na afloop. Foto: Sander Breure.

eindelijk het boek heeft kunnen uitgeven en dat er een vorm is gevonden die het voor de vereniging ook haalbaar en uitvoerbaar maakte. Dat de NMV het boek kan uitgeven, en dat het als e-book gratis kan worden aangeboden, is ook te danken aan het legaat van Jan Nieuwenhuis en Greet Nieuwenhuis-Verveen. Het bestuur van de NMV hoopt en verwacht dat het boek niet alleen door haar leden zal worden gelezen, maar ook door taxonomen wereldwijd.

Foto's 1 t/m 7 Rob Vink.